ارباب تشدیدها

در لفظ دری

نقش هویت‌آفرینی و برجسته‌سازی دارد. البته گاهی عکس این قضیه هم رخ می‌دهد، یعنی تشدیدهای زیاد و بی‌مورد، نه تنها کمکی به بهتر خوانده شدن کلمات نمی‌کنند، بلکه آن‌ها را شلوغ می‌سازند، مثل «وضعیّت»، «اهمّیّت»، «فعّالیّت». مسلما هر آدمی هر قدر هم کم‌سواد باشد، این کلمات را بدون تشدید هم درست می‌خواند و چه بسا راحت‌تر و سریع‌تر.

تشدید در آخرین حرف کلمه

بحث مهم دیگر تشدید در آخرین حرف کلمه است، مثل «خاصّ»، «رشد»، «حلّ»، «مهمّ» و امثال این‌ها. در اینجا قاعده چیست؟ جناب دکتر تقی وحیدیان کامیار در کتاب «در قلمرو زبان و ادبیات فارسی» در این مورد مقاله‌ای مفصل و جامع نوشته‌اند. حاصل آن این می‌شود که اگر کلمه با کسره اضافه خوانده شود، که می‌گویند متن یک نویسنده حرفهای خواندن و فهم مطلب را بالا می‌برد. یعنی درست است که مخاطب در هر حال آن را درست می‌خواند، ولی اگر تشدید بگذارم، چون کلمه ساختار هندسی متفاوتی می‌یابد، سرعت تشخیص و درک آن بیشتر می‌شود. مثلا در کلمات «سنّت»، «حسّی»، «عزّت» این تشدید توجه قرار گیرند، می‌توانند تجربیات جامعه ایرانی را به نسل امروز منتقل کنند. به عبارت دیگر، ادبیات و شعر فارسی نه فقط بهترین گزارش از وضعیت و حال دارد و یکسی از جلوه‌های جهانی شدن است. امروزه بسیاری از آموزه‌های بسیاری را نیز نهفته است که برخی از آن‌ها هنوز مؤثر و کارآمدند و این کتاب نیز برپایه چنین نگرشی طراحی شد و شکل گرفت.» مؤلف «سطوره‌کاوی عشق در فرهنگ ایرانی» از کوشش خود برای بازتاب بخشی مهم از تجربیات روایی ادبیات فارسی در زمینه عشق گفته و خاطرنشان کرده است که معیار اصلی انتخاب اسطوره‌های عشق در ادب فارسی نیازهای کنونی جامعه بوده است: «منظور گسره‌آوری مجموعه‌ای از روایت‌های عاشقانه در فرهنگ ایرانی نبود، بلکه هدفی ضروری‌تر وجود داشت و آن هم پرداختن به مصائب و مسائل روز با کمک اسطوره‌های پویا بود.» او پاتنا، بهرام، رابعه و یکتای، شیخ صنعان و دختر ترسا، مولانا و شمس، شاملو و آیدا و... عنوان‌های برخی از فصل‌های کتاب است. این اثر از انتشارات سخن منتشر کرده است.